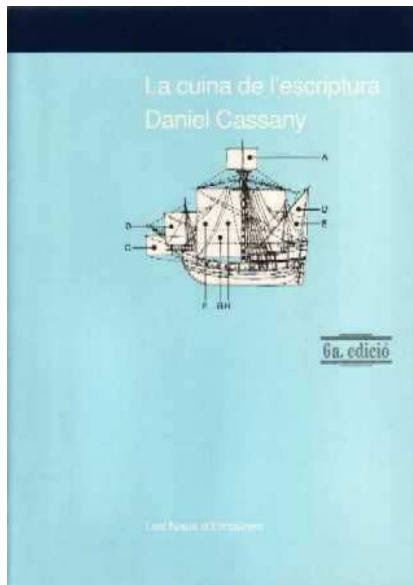

¿ÉS POSSIBLE ENSENYAR A ESCRIURE?

LA CUINA DE L'ESCRITURA. Daniel Cassany. Ed. Empúries (Les Naus d'Empúries)
Barcelona, 1993

"NINGÚ, NI LA GENT DEL GREMI,
RESPECTA LES ORDRES DEL DISCURS,
NI ELS SIGNES DE PUNTUACIÓ, NI LES
REGLES GRAMATICALS"

Jeroni Salom

Fa una bona colla d'anys que Gabriel Ferrater va assenyalar la perplexitat d'un professor nord-americà, en veure, dins una llibreria de Barcelona, piles i piles de gramàtiques de la llengua catalana; dins una llibreria no especialitzada, sinó més aviat general. La mateixa perplexitat, per bé que no cal ser

professor ni nord-americà, s'encomana a qualsevol ciutadà un poc interessat per això de la literatura quan veu l'enorme quantitat de llibres que, els darrers anys, s'han publicat sobre tècniques, pràctiques, tallers... Per una raó molt elemental; si, com ens repeteixen els mitjans de comunicació, avui tan poc es llegeix i tan poc s'escriu (no escriure amb pretensions literàries, sinó una simple carta, una nota a l'amant de torn, al marit insuportable...) ¿per quins motius s'explica l'èxit d'aquesta classe de llibres? O, plantejant amb uns altres termes, ¿es pot ensenyar a escriure?

Em fa la impressió que l'interessant, i ben escrit, llibre de Daniel Cassany, *La cuina de l'escriptura*, ple d'estimulants i savis consells sobre l'art d'escriure, d'observacions finíssimes sobre el bell i vell art de fer córrer la ploma (o el que sigui) sobre el paper en blanc, no servirà per res, per cap dels objectius que sens dubte es va proposar l'autor abans d'escriure'l. Per mi, és una vertadera llàstima. *La cuina de l'escriptura* és una extraordinària novel·la, molt ben escrites, molt superior a les bajanades del senyor Pennac. Una novel·la de perdedors; el retrat magnífic d'aquells herois que volien escriure bé. Però el gran error és la seva voluntat pedagògica, haver redactat la novel·la amb idees preconcebudes, com és ara, suposar que els lectors milloraran la seva redacció, sabran usar amb més competència la llengua quan necessitin escriure qualche cosa. No m'estranyaria, vist com funciona el panorama cultural català, que es convertís fins i tot en un bestseller.

Consti que és una obra que a mi m'ha encantat. No només això sinó que pens posar en practicar més d'un dels consells que Cassany hi dona m'ha agradat sobretot perquè Cassany ens ha obsequiat amb una obra de retòrica clàssica; els únics que havien mantengut aquell esperit d'amor a les belles lletres havien

estat els capellans; i ja veis com ha acabat la cosa; ja pràcticament no en queden. O, en tot cas, el clergat ha anat perdent l'interés per la paraula escrita.

De fet, ningú, ni la gent del gremi (escriptors, periodistes, professors, polítics...) respecta les ordres del discurs, ni els signes de puntuació, ni les regles gramaticals (tothom se les salta, sense conèixer-les), ni l'estructura de les oracions, ni la composició d'una exposició, d'una conferència, ni la riquesa i varietat de lèxic i vocabulari. Tot això són coses que varen quedar oblidades l'endemà mateix d'abandonar l'escola primària. La vella àurea que tenia aquella persona que sabia parlar bé, o bé aquell escriptor que havia fet un dur aprenentatge barallant-se amb els clàssics greco-llatins, formen part de la mitologia d'un altre temps. Fins i tot, pens que lluir aquestes virtuts en els nostres dies provocaria la rialla del personal. Al polític, li faria perdre vots. Tot i això proliferen els tallers literaris, les escoles de lletres (a Madrid n'hi ha una, i n'acaba d'aparèixer una altra a Barcelona), els llibres com els de Cassany, els programes oficials de llengües ressalten l'aspecte pràctic de la tasca del mestre... Una contradicció rera una altra. Però, al meu parer, la clau de volta, es troba en el fracàs de l'ensenyament. Una cosa impensable fa poques dècades (no dic que sigui l'ideal, però és tot un símptoma), que un alumne accedís a la universitat fent faltes d'ortografia avui és una cosa normal i fins i tot habitual. I pos, com a exemple, l'aspecte més marginal, més anecdòtic de les llengües (per desgràcia, encara ara, però, aprendre una llengua és sinònim d'aprendre la seva ortografia). Per no parlar del poc hàbit lector. Alerta; no crec que llegir sigui una activitat superior a mirar la televisió, anar al futbol, o escoltar música. Però crec que la lletra escrita, i, per torn, la Literatura, és un dels tresors culturals bàsics de la humanitat, i s'hauria de fomentar i fer-lo arribar als ciutadans. Per ventura, aquells qui freqüentin les esmentades escoles de lletres, els lectors dels llibres com els de Cassany, seran els escriptors del futur. Tampoc seria res de l'altre món. Supòs que, per posar un exemple, les aules on s'ensenyava el "trívium" durant l'Edat Mitja perseguien un objectiu paregut.

La cuina de l'escriptura és un gran llibre, fet amb una noble disposició espiritual, escrit per una persona que estima de veritat la paraula escrita. El problema són els lectors que l'obra surt a trobar. Voldria estar equivocadament; preveig la rebuda que li espera: la de l'oblit, la de la burla per qui fa una feina rigorosa i conscient, per qui no cerca una guany econòmic immediat, per qui encara creu que la cultura és un valor a defensar. Crec que *La cuina de l'escriptura* és una de millors novel·les de ciència-ficció que s'han publicat en català. No som aficionat al gènere, però aquesta la recoman. Hi trobareu retratada, amb una tècnica literària impecable, amb una competència lingüística admirable, una societat que va ser; culta, madura, adulta. Hi devia fer bon viure. No és estrany que l'art culinari i l'art d'escriure hi tinguin un paral·lelisme tan estret. No s'ha de descartar la possibilitat que l'abundància de males obres literàries es degui actualment a la deficient qualitat de la nostra alimentació.

Diario de Mallorca. 7-01-1994. ¿És possible escriure bé?, Jeroni Salom.